

De oorlogsdagboeken van mevrouw Van Bodegraven

24 mei:

1^e Pinksterdag. Vandaag een geweldige hagelbui.

Wij eten bij gebrek aan ander snoep, gebakjes en taart alles heel duur. Je weet niet hoe gek dat is, alles loopt met dozen gebak, arm en rijk. Het is wel het duurst aan geld, maar kost weinig bonnen. Je moet niet denken dat het zo fijn is van kwaliteit als voor de oorlog. Als je honger hebt smaakt het altijd lekker. Vandaag ook de laatste nootmuskaat, die je ons gestuurd had, gebruikt, wat ook weer heel wat lekkerder smaakte als die surrogaat nootmuskaat. Gelukkig dat ik ze zolang bewaard had.

25 mei:

Alles gewoon, nog steeds koud weer en regen.

26 en 27 mei:

Geen aardappelen of groente te koop. Gelukkig heb ik nog wat in voorraad. Voor de huisvrouwen in het algemeen wordt het hopeloos. Wat je van het eten maken moet is treurig.

28 mei:

Pa gaat vandaag naar Noord Holland. Moeder Bodegraven is 80 jaar geworden. Hij blijft weg tot maandag.

30 mei:

Vannacht, ruim duizend vliegtuigen overgegaan naar Duitsland. Een leven van geweld en er wordt natuurlijk volop door de Duitsers op geschoten. Overal staan mitrailleurs opgesteld. Je schudt in je bed, verschillende sirenes hoor je loeien. Vreselijk hè? Wat toch een huishouden.

31 mei:

Vandaag rustig. Maar de hele dag regent het dat het giet en koud erbij.

1 juni:

Vandaag is er nog geen aardappelen of groente te koop. Zaterdag was er gewoon een run door de straten van vrouwen en mannen, proberen iets machtig te worden. Hedennacht weer erg rumoerig met vliegtuigen naar Duitsland en schieten. Alles dreunt weer van het geweld. Als het

voorbij is mag je blij zijn als je er heelhuids door bent gekomen. Er zijn weer ruim duizend over gegaan. Kwam er maar is een eind aan dat geweld. Het leven wordt steeds benauwder, aan alle kanten wordt je vast gelegd.

Pa is weer thuis.

2 juni:

Op heden alles rustig. De jongens zijn vanavond weer met poloën begonnen. Het water is nog wel koud.

3 t/m 6 juni:

Elke nacht vliegmaachines naar Duitsland, dan wordt er geweldig op los geschoten, zodat je geen oog dicht doet en soms dreunt het in bed en de kogels hoor je fluiten. Soms is het erg angstig.

Wat het eten betreft, wordt steeds slechter. Vooral aardappelen en groente. Tegenover ons is een groentehal. Er staan alweer een massa mensen voor te wachten of er nog iets komt. Als je niet hamstert kom je genoeg te kort en je lijdt gebrek.

7 juni:

Zondag. Vanmiddag zijn Pa en ik bij Jo en Bas thee wezen drinken, de kleine jongen was niet in orde, had keelontsteking. Het is ook een schat.

Nel is vandaag thuis geweest. Nog koud en ongezellig weer.

MAANDAG 8 JUNI 1942

Eet nu brandnetels!

Het Voorlichtingsbureau van den Voedingsraad schrijft:

Wij vragen Uw aandacht voor brandnetelgerechten. Wanneer in het voorjaar de brandnetels snel groeien, plukt men met handschoenen aan de jonge toppen uit de planten, die op vele ruige plaatsen buiten zijn te vinden. Met handschoenen aan stopt men ze thuis in een emmer met water, want wanneer men ze aanraakt zonder handschoenen, branden ze leelijk, zijn ze echter onder water gedompeld, dan kan men ze gewoon wasschen en snijden. Wanneer men de brandnetels slechts kort kookt, vormen zij een vitaminerijk gerecht.

Brandnetelsoep (recept voor vier personen): 1 L. water, 3 bouillonblokjes, 600 gr. aardappelen, 100 gr. jonge brandnetels, wat tapmelk, zout.

De aardappelen schoonboenen en in stukken snijden. De brandnetels wasschen (door ze met een houten lepel in een teil met water flink te roeren) en doorsnijden. Aardappelen en brandnetels opzetten met wat kokend water en zout en vlug gaar koken. Kooktijd 25 minuten. Aardappelen en groente fijn maken, de rest van het water, wat tapmelk en de bouillonblokjes toevoegen. De soep nog even koken tot zij is gebonden. Naar verkiezing een klootje boter toevoegen. Wanneer men zelf kruiden kweekt, kan men kort voor het opdoen wat fijngesneden selderij of lavas, peterselie e.d. aan de soep toevoegen. Zij wordt er nog gezonder en beter van smaak door.

8 juni:

Alles gewoon. In de zaak veel uitverkocht en niet meer te krijgen. Zo is het in alle zaken. Alle dagen zie je vrouwen en mannen draven om een middagmaal bij elkaar te krijgen.

9 juni:

Weer luchtgevechten en veel vliegmaachines.

10 juni:

Vandaag een bericht in de courant dat we als groente brandnetels moesten gaan zoeken.

Hierbij een recept.

Koekjes zijn zo goed als niet te koop, wel duur gebak.

11 juni:

Vandaag door de Duitsers veel grote villa's opgeëist. De mensen er uit en hun er in, zo ook Sandwijck en de villa's aan de Bilthovenseweg en Soestdijkscheweg. Alleen de grootste en de mooiste huizen met zoveel achterlaten wat kan. Als er een Jood in woont, wat ook het geval is, die moeten alles achterlaten wat er in huis is. Vreselijk hè? De mensen weten niet waar ze zo gauw heen moeten, want er is ook een te kort aan huizen. Zo bijvoorbeeld Van Boetzelaer komt bij mevrouw Steengracht in te wonen. Mevr. Van Boetzelaer ligt heel ernstig ziek in het ziekenhuis te Utrecht, die mensen maken ook zoveel mee, trouwens al dat soort.

12 juni:

Nog steeds lopen om eten bij elkaar te krijgen. Gelukkig is het gaan regenen, dan gaat de kou misschien wat uit de lucht. Pa en ik zijn vanavond bij Teus Meijer op visite geweest.

13 juni:

De regen is opgehouden, het is nog koud. Voor de tuin is die regen best geweest. Ons aardappel- en bonenland staan er aardig goed voor. Als het maar goed wat opbrengt, want nog een winter door te komen, is niet doenlijk. Nu zijn er al zoveel zieke mensen en sterven er veel. Vandaag is Jansen, de kruidenier gestorven.

14 juni:

Hedenavond de familie Peeters op bezoek gehad. Verder alles rustig.

15 juni:

Wij zijn nog steeds alle dagen druk in de weer een maal groente machtig te worden. Het lukt lang niet alle dagen. Bij de hoveniers zelfs moet je uren in de rij staan en heb je soms nog niets. Het weer werkt erg tegen. Groeien doet er niet veel, het is alle dagen donker en koud weer.

16 juni:

Jan heeft vandaag examen. Vannacht zijn er weer veel vliegtuigen overgegaan en hebben ze weer veel geschoten. Melk erg schaars.

17 juni:

Jan is weer te veld, vandaag de laatste dag van zijn examen. Het weer is erg koud en donker.

18 juni:

Pa en ik zijn vandaag in Wageningen geweest naar Oom Piet en Tante Antje. De oudjes maakten het best. De reis terug was niet zo prettig. Wij hebben een reuze tijd op de bus moeten wachten van Wageningen naar Rhenen. 6 uur zijn wij het huis uitgegaan en kwart over 10 waren wij weer in De Bilt. Het was geen pretje.

19 juni:

Alles weer rustig. Steeds druk in de weer een middagmaal bij elkaar te krijgen. Van alles op en te kort. Voor een pond tarwe betaal je f1,35 per pond. Alles is schreeuwend duur.

20 juni:

Net bericht gehad dat Nel geslaagd is voor het zwarte kruis. Prettig dat het weer achter de rug is met succes.

Kees en Jan zijn wezen zwemmen, het water is nog maar 17 graden.

21 juni:

Nel is vandaag thuis geweest. Mooi weer.

Pa en ik zijn naar het aardappelland wezen kijken. Ze staan best, maar moet aankomende week gewied worden.

22 juni:

Nog steeds schaarste groente, aardappelen enz. Voor de middag steeds nog een run van vrouwen om je eten bij elkaar te krijgen. Het zit hier op heden vol moffen. De hele staf uit Den Haag zit op De Bilt. Alle grote villa's zijn door hun bezet.

23 juni:

Vandaag ben ik met de vrouwenclub naar Zeist geweest daar was de grote jaarlijkse vergadering. Erg gezellig en heel erg warm weer.
Kees en Jan waren om half zes al op pad om

groenten bij hoveniers te halen. Ze brachten postelein en bloemkool mee.

24 juni:

Vandaag weer een koude noordenwind. Kees en Jan zijn in Amersfoort wezen zwemmen.

Pa is druk met wieden op het land.

Vandaag hebben de Joden hun fietsen moeten inleveren. Die mensen wordt het bestaan ondragelijk gemaakt. Vreselijk hè?

25 juni:

Heden nacht veel vliegmachines en veel geschoten. Koud guur weer.

20 juli:

Jullie zullen wel zeggen Moeder heeft heel wat dagen overgeslagen. Er is weinig bijzonders voorgevallen in die tijd. Wel een vreselijk Joden vervolgen, wat niet te vertellen is, hoe erg die mensen mishandeld worden.

Maar ik zou dan alle dagen hetzelfde schrijven.

Nu is er weer wat anders aan de hand, namelijk dat de herenfietsen ingeleverd moeten worden. Elke gemeente moet er zoveel inleveren. Ze pakken ze zo maar van je af. Op de grens van de Gemeente staan ze met een grote wagen en paarden ervoor. Als je dan met de fiets er voorbij gaat dan is het afstappen. In de meeste gevallen kan je verder lopende naar de plaats van bestemming gaan. Je kan indenken dat het

heel wat haat en ellende verwekt en ieder mens en kind er vol van is. Op de wegen zie je nu geen auto's of fietsen meer, alles loopt en dat in De Bilt.

21 juli:

Jan is lopende naar het gemeentehuis. Nel komt met de tram naar huis. Als ze naar het zwembad willen, moeten ze lopen. Het is nu einde juli en hebben nog niets anders als guur, regenachtig weer gehad. Het moet wel heel spoedig veranderen anders komen er geen bonen van het jaar en de aardappels en graan staan te rotten. Wat ook de groente en aardappels aangaat is heel erg schaars en dat in het hartje van deze tijd. Ook krijgen wij nu weer minder melk, boter en kaas. Met een half pond boter per persoon moet je 12 dagen toe, ook voor jus gerekend. Een maand met 2 ons kaas per week en een liter tapmelk (*magere melk met heel weinig melkvet, maximaal 0,3% vet*) per dag.

25 juli:

De nacht van zaterdag op zondag geweldig veel vliegtuigen en schieten, een paar uur lang heeft het geduurd. Er gebeuren in Nederland nog heel veel ongelukken en er is bij een massa mensen veel ellende. Ook gaan er nog steeds 2x per week honderden jonge mensen naar Duitsland. Ze moeten daar werken. Wat er al zo gebeurt hoor je of lees je niets van. Wij zitten midden in

de vakantietijd. Om van huis te gaan is erg gewaagd. Je weet niet of je je boeltje weer terug vindt, als je thuis komt.

26 juli:

Vandaag zondag. Voor het eerst na 4 weken weer is een dag dat het niet heeft geregend. Het is nog steeds fris weer. Nel heeft vandaag een vrije dag. Jan is voor zijn boekhouden geslaagd.

27 t/m 31 juli:

Gebrek aan groente.
's Nachts veel vliegmachines en schieten, dikwijls vallen de scherven op het dak.

1 augustus:

Vandaag voor zondag een maal wortels van Teus Meijer gehad. Er is steeds geen groente te koop, zelfs bij de hoveniers is niets te krijgen. Het is op heden zo moeilijk. Wanneer zal het einde komen?

2 augustus:

Nel is vandaag thuis geweest, een vrije dag. Het was 's morgens mooi warm weer, heden middag een onweersbui met stortregen.

3 augustus:

Vandaag aardig goed weer, wel heeft het weer een uur geregend. Vannacht aardig rustig.

11 augustus:

Zeeland is aan het evacueren. Of de Duitsers

daar bijzonderheden verwachten weet ik niet. Je hoort of weet nergens iets van. De couranten vermelden niets.

12 augustus:

Alles bij het oude, tobben en nog eens tobben. 's Nachts schietpartijen en vliegmachines.

13 t/m 15 augustus:

Vandaag zaterdag, nog geen groente voor zondag.

De N.S.B.'ers spelen hier duchtig te baas. Het is een zenuwspannende tijd. De mannen hebben niets te roken.

17 augustus:

Vandaag ben ik met Nel naar Utrecht geweest. Er is heel weinig aan. De meeste zaken is niets te koop, bijvoorbeeld de zaak van Perry is gesloten. Er staat een bord in de etalage "gesloten gebrek aan artikelen". Bij Van de Veen en zo bij veel winkels zijn de ramen alle met zwart papier beplakt en een vierkant er in van ongeveer 80 cm in het vierkant, daar is dan wat geëtaleerd.

18 augustus:

Vandaag voor het eerst van deze zomer een echte zomerse dag.

Kees en Jan zijn naar Woerden, daar hadden ze een polowedstrijd. Eerdaags mag er ook niemand meer op reis, dus moeten ze het nog waar nemen.

20 augustus:

Jaapje zijn verjaardag. Veel bijzonders om te trakteren is er niet, toch zijn Pastunink en zijn vrouw er geweest en hebben wij ons getrakteerd op bier en limonade. Geen gebakjes.

21 augustus:

Pa zijn verjaardag. 's Avonds is Pastunink en zijn vrouw er geweest. 's Middags Loos en tante Jo. Het was toch nog een gezellige dag en avond geweest. Pa heeft een mes en wandelstok en 2 potten andijvie gehad.

22 en 23 augustus:

Vandaag zijn Oom Piet, Tante Nel, Nelleke en Janny er geweest, ook nog ter ere van Pa zijn verjaardag. Ik had ze ook uitgenodigd om te blijven eten. Dat was ook een toer een maaltijd voor 9 personen bij elkaar te krijgen (Tante Anna was ook uit Voorburg gekomen), toch is het met veel moeite gelukt.

24 augustus:

Pa is vandaag wezen aardappels rooien. De oogst (vroeg aardappels) viel nog al mee. Alles is er nog lang niet uit, want het is een heel werk.

Vervolg van het dagboek in de volgende Biltse Grift.